

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Beogradska ul. 22.

ISTRA

Narod koji se odreće ma i jedne
 stopce krviju i znojem otaca svojih
 na potopljene zemlje nije dosta-
 jan da se nazivlje narodom

POSLJEDNJI GLAGOLJAŠI

U pretposljednjem broju našega lista do-
 nijeli smo kratku bilješku uz jubilej zastu-
 žnoga popa glagoljaša Vinka Premude, o čem
 joj djejanju prigodom danovo pro-
 slavljenje 70-godišnjice života poznati pub-
 lista Dr. Ivan Eslih donio detaljan prikaz,
 naročito iščitnu nekoliko karakterističnih
 konstatacija, koje su se svalog našeg ro-
 dočubnog javnog radnika bolno dojnile.
 Konstatiraju je naime žalosne činjenice, da
 nas mladi svećenstvo sve manje pozna
 glagolicu, pa joj i sve manje pažnje posve-
 čuje, tako je ona kroz hiljadu godina bila
 naročito u Hrvatsku i Slavenstvu našega
 mora i Primorja od Kotora do Trske.

Mi smo se u nekoliko navrata u našem
 listu pozabavili čamašnom ulogom koju je
 odigrala glagolica u nacionalnom životu
 hrvatskoga naroda na krajnjim zapadnim
 granicama Slavenstva. Jubilej nadavno za-
 služnog borača za glagoljaša popa Vinka Pre-
 mude je Baško daje nam i opet poveda,
 da podnijemo kako bi osbito danas u na-
 cionalnoj državi, gdje više ni s jednoj stra-
 ne nema zapreke vjenčanju širenju, bilo po-
 trebno, da se mladi svećenici naračaj
 njome s više ljubavi i canosa pozabave.

Na cijelome svijetu od skoro četiri stot-
 ni milijuna katolika nijednog drugi narod
 nije uspio ni stoti ni sačuvati privilegi,
 koji su sačuvani Hrvati, da naime u crkvi
 smiju vršiti službu Božju u svom narodnom
 jeziku. Ova rijetka pouvalstva u crkvi kato-
 ličkoj iz osobitih razloga i zastupa podje-
 ljuva hrvatskoga naroda, bila je kroz hiljadu
 godina simbol našega Hrvatskog i Slaven-
 stva, etnička značajka naša narodnosti.
 Zato je ona od svoga postanka bila
 nizan borbe. A ipak ona se je uspjela
 održavati svim navalama i udržavati se
 do dana danasnjeg. Znaci, da je ona
 duboko ukorijenjena u duši naroda i da
 mu je ona i danas, kao što je bila kroz hi-
 ljadu godina najjače oružje u borbi za na-
 cionalnu opstanak.

Svima našim starijim narodnjacima po-
 znata je žestoka borba, koju su naši narodni
 svećenici prije pedeset godina bili poveli
 protiv austrijske vlasti, koja je glagolicu
 hilja zatrljala. Tko se još ne sjedi ras-
 prave u istarskom saboru od 5. studenoga
 1891., kada je dr. Fran Volarić sa svojim
 zastupničkim drugovima Mandićem, Didićem,
 Legionom, Sarićem, Jenkom i Fran-
 nom Flegom unradio na vladu predstavnik
 u obranu glagolice. Njegov govor bio je je-
 dna ranjivo duboka i končnica historijska
 rasprava, s tako detaljnim i točnim podaci-
 ma, da je sve zapanjilo. Argumenti i podaci
 koji su bjeđivalo dokazali da je kroz hi-
 ljadu godina, pa i načinljivim selu od Kotora do Trsta živila hrvatski ži-
 vali, koji se još od doba Svetih Cirila i Metoda služio u svojim crkvama samo sv-
 jim jezikom i pismom, uškvalili su sve pro-
 tivnike. I kamo sreće, da nam je uspjelo u
 svim istarskim župama do dana danasnjega
 sačuvati tu rijetku pouvalstva. Koliko bi la-
 ko bila danas narodu našem u duhovnom
 njezivom životu. Kolikim duševnim okreplje-
 bi mu danas u crkvi bila pružala domaći-
 pa mi i starišnica riječ!

U historiji katoličke crkve sv. pape da-
 lekih vidjeli, kao Hadrijan II., koji je
 prvi odobrio, pa Inocent IV., Urban VIII.,
 Benedict XIV., Leon XIII., pa i Pijo XI.
 bili su zaštitnici naše glagolice. Oijeneći
 vjerske krještosti i slike žrtve hrvatskoga
 naroda za obranu Kristova vjere, potisnuli su
 ga naslovom zantemurale christianitatis,
 pa su zato i izazvali ususret njegovim Že-
 ljamima u pogledu glagolice, jer su one bile u
 suglasju s interesima crkve i vjera. A naši
 su je narodni popovi čuvali grjevit, jer su
 znali da je ona naša obrana naše hrvatske
 nacionalnosti u ugroženom krajevima, njožnjatice vrelo narodne svijesti i prosvi-
 ještva.

Na sastanku katoličkih biskupa na kon-
 ferenciji u Zagrebu 27.-29. studenoga 1918.,
 kome je predsjedao zagrebački nadbiskup dr.
 Ante Bauer, bio je priliven jednoglasno
 zaključak: da se zamoli Sveti Stolica neka
 bi pravo, kojeg neki naši krajevi gledaju
 upore staroslovenskog jezika u sv. misi (po
 rimskom obredu), učinju od najstarijih
 vremena, protegnuo odmah na čitavo po-
 drži naše države.

Na drugom saboru katoličkih biskupa
 održanom u Zagrebu slijedeće godine, taj
 je isti zaključak ponovno primljen i pro-
 stavljen.

Ti zaključci međutim nijesu još uvijek
 provedeni u djelu. Starih odusmrvljenih po-
 popova glagoljaša sve je manje. A, vjerujte,
 nijesu oni bez razloga tako ljudomorni i
 tako fanatično čuvali glagolicu po hrvats-
 skim crkvama u ugroženim krajevima na
 krajnjim granicama Hrvatske. Bilo bi
 s prije potrebe da i mladi svećenstvo s
 istim žarom prigriči i usvoji i proširi tu
 veliku pouvalstva, koju je od svih naroda
 na svijetu jedino mali hrvatski narod uspio
 uzdržati i sačuvati kroz 1000 godina.

Vprašanje Dobrudže

Bolgarska pokrajina, ki se vrača materi zemlji

Pred končno rešitvijo manjšinskega spora med Bolgarijo in Rumunijo

Vprašanje Dobrudže, ki se vleče že vsega

polovina leta, je na dobr poti do rešitve.

Poglavščina med Rumuni in Bolgari so že

skoraj v završnem stadiju in prizakovali je,

da bodo Bolgari dobili velik del južne Dobru-

države. Sovraštvo med Rumuni in Bolgari,

ki je nastalo prav zaradi tega vprašanja,

so tem gotovo končano. Slišijo se celo

glasovi po skleniti »večnega mira« med

obema državama. Mir, posebno pa se »ve-

čnemu«, je odvisen od pravilne rešitve tega

zamotanega vprašanja.

*

Današnjo Dobrudžo tvori, na kratko re-
 čeno, vse tisto ozemlje sedanjem rumunskim

državi, ki se nahaja na desni strani reke

Donave. Malo nizec od Turakana ter gre

v ravni črti točno proti vzhodu in doseže

Črno more med Varno in Balčikom. To je

naime južna meja. Zapadno med vtori Donave,

ki mora zaradi dobrudžanske visoke

planote obiti do ozemlja. Pri Galaci se Do-

nava obrne proti vzhodu ter od dobrudžan-

skoga mesta Tulca (Tulce) teče v znahi

treh glavnih rukavov v Črno more. Severno

mesto Dobrudža tvori Donava, na drugi

strani reke pa je danes že ruska Besa-
 rabijska.

Dobrudža je torej veza med Rumunijem

in Bolgarijem. Zaradi tega položaja

ima Dobrudža vsekakor velik pomen,

ne samo političnega, in gospodarskega,

ampak tudi vojaškega. Tu je načaja

razdalja med Bolgarijo in Sovjetsko

Rusijo ter obenemu tudi najmanjša raz-
 dalja med južnimi Slovani ter ostalimi

Slovani.

Prav za prav pa je na tem ozemlju že ved-

no treba govoriti

o kontinuitetu slovanskega ozemlja, saj

so gosto bolgarsko vasi in naselbine

rastrezne.

po vse Dobrudži, največ pa v južni, kjer

je naših ozemelj je vedno kompaktno.

Cromorska obala je torej že danes skoraj

nepretigrano slovansko, do neposredne bli-

žine Carigrada. Razen tega je Dobrudža

važno zgodovinsko ozemlje. Že za Besa-
 rabijsko so rekli, da tvori vratna Balkanu, se

polj so bljagi to reči za Dobrudžo. Iz

južne Ukrajine preko Besarabije je treba

samo prekoraciči Donava, pa smo že na

suhem dobrudžanskem ozemlju in na Balkanu.

To poti so se posluževali narodi za časa

starih preseljevanj, saj je šlo čez to

ozemlje veliko število ljudstev, ki so se da-

nes na Balkanu ali pa ki so se že asimili-

rali.

Za Bolgare je pa Dobrudža zelo po-

membo zgodovinsko ozemlje. Tu so

bili prvi početki današnje bolgarske

države.

Leta 679. se je bolgarski vladar (kan) As-

paruh presebil s svojimi vojskami med slo-
 vanskima plemena v današnji Dobrudži. Tu je

Asparuh v L. 681 ustavil novo balkansko državo

po podgori byzantskим cesarjem Kon-

stantinom IV.

Grki so njegovo državo imenovali Bol-

garija, Asparuhov glavni stan je bil v

Nikocolu (med Brallo in Tulco).

Pozneje je Asparuh prenesel središče

svoje države izven dobrudžanskega ozemlja

v Plisko (današnji Sunen med Varno in Rusevom).

Tu so pred leti točno ugotovili zna-

cilne starobeloske utrdbе.

Toda po teji zgodovinski poti na Bal-

kan so prilahali še drugi narodi, s katerimi

so morali Bolgari boriti. Na Balkan so

vpadali Pečenegi, Uzi ali Oguzi, Kumani,

Tatari, Normanji in Vlahi. Vendar pa so

Bolgari obdržali svojo premoč kot delavci,

ki so ostanek v pogoršanih poljih Ven-

gogradec in živinorejci, medtem ko so osta-

dar na imu Rumunija indirektno zvezo z

il narodi zginali, se pokristiani in sprejeli

ili njihove Šege.

Okoli L. 1345. je zavladal v današnji Do-
 brudži bolgarski plemič iz kumanovske ro-
 đe Balik. Balik je to ozemlje odcepil od

ostalih bolgarsko-trnavskih carstva ter

ki proglašil »samostojno oblast pod bl-

azinškim protektoratom.

Po njenovi smrti je zavladal njegov sin

Dobrudža.

Svojo prestolnico je imel v Dobrudži,

zaradi česar je vsa pokralna pod njego-

vo oblastjo imenovala Dobrudža.

Za njim je nekaj časa vladal sin Ivanka (1387

do 1390.), nakar je L. 1400. prisla Dobrudža

pod Turke. V dobi turškega gospodstva so

Dobrudža prebivali Bolgari. Turki in Ta-

tarji.

L. 1877. se je začela vojna med Rusijom in

Turčijo za osvojitev kristjanov. V san-

stefanskemu mиру dne 3. marca 1878. g. si

je Rusija vzela južno Besarabijo in dala v

zamenju Rumuniji severno Dobrudžo do Čr-

ne mornarje. Rumuni so se proti temu uril

parlament u Bukarešti in protestiral,

zakajili Rumuniji temu.

Parlament je načrtoval revolucionarno

komite, da se zavrela v Silistrije.

Toda Bolgari se je zapletela v vojnoj

zavezništvu s Rumunijom.

rumunski zvezničarji se je vendarle po-

srečili, da je zadržala to ozemlje zase,

kar je bilo potrjeno v pogordi Neu-

ly.

Tudi za Rumune je Dobrudža važno

ozemlje, vendar pa nima skoro nobenih

važnih zgodovinskih stikov s to zemljo.

Za Rumune je Dobrudža prehodno ozemlje, no

kateri drže zvezze z Črnim morem.

Največja je zvezna, ki veže Bukarešti in

prestoni na Černi vodi na ozemlje Dobru-

dže ter gr. do Konstance tudi petroli-

evo, ki vod iz rumunskih petroliških polj.

Vendar pa ima Rumunija indirektno zvezo z

oziroma z vod iz jugozahodnih italijanskih

polj.

Bulgari se je v zadnjih letih vedno

pričevale zaradi slabega vostenanja

z njeno manjšinom v Dobrudži.

Rumuni so Bolgare po bolgarskih ve-

steh v Dobrudži zapostavljali, jim niso da-

lali kulturnih pravic, ter so se zaradi tega

morali drži izseljati. Asimilacija pa je

Bulgari niso imeli nikoli večine. Vendar pa

so se Bolgari trdno zarili v zemlji ter so

kot poliedci v živinorejih trdno vztrajali

na njej.

Vsi Bulgari vseh različnih strank in po-

kretnov se bili edini u tem stremljenju, da

jim vrnejo južno Dobrudžo. Bolgari pravijo,

da sega bolgarsko očnografsko ozemlje

prav do meje iz L. 1913. Poleg tega pa

predstavlja Dobrudža žitnico Bolgarije.

Preci ostra je meja v narodnostnom

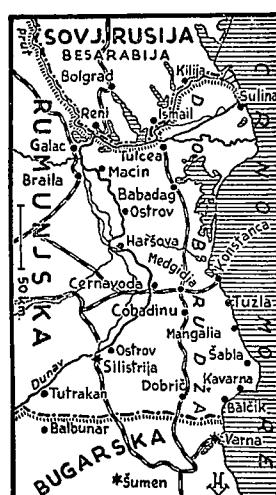
pogledu med izvenim delom Dobru-

države.

Bolgarske zahteve se nanašajo samo

na južno Dobrudžo in Bolgari vztrajajo

(Nadaljevanje na 2. str.)

morem po Dunavu. Važna železnica gre tu-
 di od Tulče, ki leži nasproti besarabski lu-
 ke Ismail, do Varnе.

Vsa Dobrudža obsega 32.262 kv. km.

Severna Dobrudža oz. tisti del Dobrudže,
 ki je od L. 1913. pod oblastjo Rumunov. ob-
 sega 15.600 kv. km.

Torej obsega lužna Dobrudža 7.662 kv.

Dobrudža je geološko prav za prav nadaljevanje bolgarske planote visoke 100–200

m. Klima je kontinentalna z mrzlimi zima-
 mi in suhim toplimi poletji. Padavin je sni-
 mo 400 mm (Ljubljana 1400mm!). Zaradi te-
 ga je malo tekočih voda, ki se nahajajo v
 večji množini samo v hribovitem delu.

Vendar pa sta se zaradi plodne pustiščje živ-
 norije in poliedstvo lepo razvila. Treba

pa voditi dolgoletno razvedevanje.

Bulgari se vrnili v Dobrudžo.

Prebivalstvo Dobrudže je znašalo L.

1920. 693.319 duš.

Gostota je znašala komaj 30 na kv. km.

(Jugoslavija na pr. 56 na kv. km.) To ozem-
 lje je predstavljalo na tem podlagi v

narodnostištvu in četveroveza (Avstrija, Nem-
 ci, Francija, Turčija, Bolgarija) je svedeč:

Bulgari, Rumuni, Rusi, Grki, Armeniji, Nem-
 ci, Turki, Tatari, Cerkeši. Žide in Cigan-

ci.

<p

PALA SA SJENIKU

Pojane — Marija Rumac, 44 godine stara, iz Pojane kraj Opatije nosila je sijeno na sjenik. Sjenik je pričušno visok, a ona se natovarala velikim bremenom kog je jedva dovela do vrha. Natednom joj se nogu omakla na sklinom sjenu i ona se sršušla iz visine od 3 metra. Pala je na kamenu u dvoristu i ostala ležati u nesvesti. Priskocići ukucan: pa tari ovamo, poljeval onamo, lečava ju nekako priveli k svijesti. Bilo je medutim potrebito da se je hitno preveze u bolnici jer su ozlijedile, koje je prilikom pada zadobila bile teške naranice. Boje se da je zadobila potres mozga.

POSUDIO KAPUT I SKORO NASTRADAO

Istarska Bistrica. — Ne zna se zbog kojih razloga karabinieri u Istarskoj Bistrici potraživali su Josipa Sustara, no nije nikako da se pronadje. Izrinuće od kuće kao da ga je zemlja progurala. Medutim su se dobrji ljudi pobrinuli, da obavijeste karabinere da je on krle tako da su oni saznali da se Sustar nalazi u Gornjem Zemanju kod nekog Relića. Jedne večeri cini je bio prvi mirak eto karabinera u selo pa ravnio k Reliću. Ali neki Bostjančić ih je na vrijeću opazio, pa je brže bolje obavijestio Sustara o njihovom dolasku, upozorivši da nek bježi. U tu svrhu posudio mu je i svoj novi kaput, da bi tamo kamo podjeđao ko čovjek. Izbila Sustar krene prema istoku predje granicu i ode u Jugoslaviju. Ovih dana osvanuo je Pavel Bostjančić pred sudom optužen da je Sustaru pripomogao pri bijegu. Bostjančić se je medutim branio i obranio. Tvrdio je da o bijegu Sustarovo nije imao ni pojma, nego da je taj magarac i njegova namjerica ukrašavali mu kaput. Sud mu je povjeravao, ne mogući mu dokazati krivicu, pa ga je oslobođio.

DOSPIO POD AUTO

Zminj — Martin Kraječar iz sela Pamići uputio se na biciklu na rad u Krapinu. Na putu ga zatekao veliki teretnjak, koji prevozi radnike u tamnošnji rudnik. Kraječar htio je ugnuti skočiti s bicikla, ali je tom prilikom tako negzgodno pao, da je dospio pod kotače velikog teretnjaka.

Auto je brže bolje zaustavljen, ali je već bilo prekasno. Radnici su mu prisukčili u pomoć i otpremili ga odmah jednim autom u pulsku bolnicu. Medutim prije nego što je dospio u Pulu neštitnik je izdahnio, pa je morao biti pokopan na groblju u Pulu.

(Nadaljevanje s 1. str.)

na tem, da je na tem ozemlju bolgarsko prebivalstvo.

Torej bolgarske aspiracije ne obsegajo severne Dobrudži. Zanimivo pa bi bilo vedeti, kakšno so bile narodnostne razmere v severnih Dobrudžah pred rumunsko okupacijo.

Vendar pa živil še sedal med Tulčo in Konstance kompaktno še kakih 50.000 Bolzarov

(po rumunski statistiki iz l. 1913). Bolgarski element je bil v teh krajinah najnaprednejši in na kulturneješi pred l. 1878. Bolzari celo trde, da so v sv. Dobrudži Rumuni doseljevali večino (54 ost.) šele l. 1911, iz vzdaljno in sistematično koloniziranih ter denacionaliziranih. Toda zdi se, da so tako v severni kakor južni Dobrudži tudi stečivo, še pred nekaj desetletji prevladovali Turki in Tatari, seveda posebno že v časa njihove nadvlade. Ni treba pri tem pozabiti, da niti vera ni zanesljiv pripomoček pri ločevanju narodnosti, ker žive tam na pr. muslimanski Bolzari in pravoslavni Turki! To naj bo samo za primer, kako težko je tudi kritično presoditi narodnostno in versko mešanino nos.

Stvar se je odvijala tako: Ivan Stambul radio je kao zidar na jednoj kući.

MALE KRADJE — TEŠKE KAZNE

Ika. — U Iki se nalazi tvornica konzerve u kojoj rade uglavnom radnice iz okolice. Medju ostalima radile su tamo Teodora Blažič, Marija in Eugenija Aničić. Prije kratkog vremena one su otpuštenе sa posla, jer da su polako odnosile manje količine konzervi kućama. Ovih dana izvedene su zbog toga i pred sud, koji ih je osudio na prilicno velike kazne. Marija Palić dobila je 9 mjeseci zatvora i 900 lira globe, a Teodora Blažič i Eugenija Aničić svaka po 8 mjeseci i 800 lira globe.

ZITO ZA POLJEDELCE V ITALIJI

Trst, avgusta 1940. — Italijanski ministar za kmetijstvo je odredil, da sime vsak poljedelcu zadržati od svojega pridelka za lastne potrebe po 2 stota žita za vsakega družinskega člana, presežek pa mora predati v skupna skladističa. Vsak kmetovalec mora ohraniti po 2 i pol stota žita za vsak na zitom posejane površine.

Velika je razlika med mestni in podeželskim. Ta so do ostvorenja imela izključno turško veštino. V obmorskih mestih je še zelo močan zrinski trgovski element. Le delzeli in sami nežetra mesta (Dobrij) kažejo bolgarsku lice, kjer ni Turkov in drugih narodnosti.

Pa nekaterih vesteh bi sporazum že bil dosegzen. Sporazum baje predvideva med drugim, da se iz južne Dobrudže izseli 100.000 Rumunov, kateri bi jih imeli zameniti Bolzari. Rumunija je — po teh vestih — pripravljena odstopiti dve tretjini južne Dobrudže, ktr se smatra v Soliji za časten izid pregovorov. Po teh podatkih bi ostal v Rumuniji Balčič na Crnem morju. Ob morskih obali bi se rumunska mesta povlekla za nekaj kilometrov proti severu. Mesto Dobrij bi pripadelo Bolzariji. Rumunija bo odstopila področje Cadriljate imenovan, t. i. nekaj pravokotnik dolg 120 km in 60 km širok. Od širih večjih mest hosta Dobrij in Tuteškan primadla Bolzariji, Silstrija in Balčič ostaneta Rumuniji. V vsakem slučaju je pa treba počakati na koncu pogajanj. Tedač bo sele točno razvidno, kako bo rešeno vprašanje Dobrudže.

Vijesti iz rodnog kraja

ELEKTRIČNO SVJETLO
U SVETOM LOVREĆU PAZENATIČKOM

Sveti Lovrec Pazen. — Sveti Lovrec Pazenatički, starinski gradci koi se diže nad Linskim zaljevom na zaravnu, kaj se okružen krasnim vinoigradima, bujnim maslinicama i gustom sunom. Grad sam sav je u stilu sredovječnih talijanskih gradica. Okružen je visokim zidinama sve unako, a medju zidinama stišnjuje se visoke kamene kuće s uskim viljavim uličicama, bez sunca i zraka... Starinski su zidovi još i danas sejkal nosio u grad punje bisage i jača, košči, ulja, pršuta, slanine i sira, a odnosno u zamjenu bo koji kostrič, srp ili lopatu.

I tako je sve islo u redu, dok je naš seljak nosio u grad punje bisage i jača, košči, ulja, pršuta, slanine i sira, a odnosno u zamjenu bo koji kostrič, srp ili lopatu.

U Trstiju već odavna nema Defara

ni njegovog »mlina na naftu«, pa Sutavreština melje danas kod »Ditte Zaccade«. Ovih dana prvi put je zasjalo u Svjetom Lovreću električno svjetlo, koje je zapalio pulistički prefekt Chierici, kaj je baš u tu svrhu došao iz Pule. Nabavljene su turbogenerat, koji proizvodi električnu energiju i opskrbljuje i Zaccave milin i cijeli gradac njome.

Podrobnosti o veliki nesreći v Trstu

Trst, avgusta 1940. — Zadnja stenika prema istoku predje granicu i ode u Jugoslaviju. Ovih dana osvanuo je Pavel Bostjančić pred sudom optužen da je Sustaru pripomogao pri bijegu. Bostjančić se je medutim branio i obranio. Tvrdio je da o bijegu Sustarovo nije imao ni pojma, nego da je taj magarac i njegova namjerica ukrašavali mu kaput. Sud mu je povjeravao, ne mogući mu dokazati krivicu, pa ga je oslobođio.

pogašen. Vseh šest delavecje je bilo takol

naščerka lista je prinesla kratko vest o nesreći, kaj se je zgodila v Trstu in ki so jo prinesla tvoje agencije. Sedaj povzemanje po pisanoj tržaški litkov sledče podrobnosti: Nesreča se je zgodila v tovarni strojev pri Sv. Andreju. V liveni kovin je ne-nadoma počil ventil Šesi, delavec je bio u tem težko opesceno od litega zleza. Delavca je bila silovita. Pri tem se je razvilo i ogromno število tržaškega ljudstva.

Došavši do jednoga grmečke opaze neštevina čudnu stvar, kaj so tada još nisu nikad vidjeli. Bio je to neravnukanj projekt. Zeledi vidijeti sto se u njemu čudnoj cijevi nalazi pograbise ka-

padanjem v bološnicu, kjer jih je pet

kratkih preledeki umrl. Umrl so: Josip Forza 41 let, Salvatore Parascucco 43 let, Mihel Riccardi 33 let, Ivan Manfreda 57 let in Peter Visnjevec star 33 let. Stanje seštega delavca, to je Franca Bizlaka, stanje 30 let, ne vzemljajoče v zdravniku upajce, da ga bodo redoviti. Zrtvam so napravljeno lepo grob, kaj se ga je razvilo

i kroz cijevi.

KONKURENCIJA U POSLU

Matulje — Ivan Stambul, zidar iz Matulja, nema ništa zajedničkoga s istoimenim gradom na Bosporu, o kom se več stoljećima toliko priča, i o koi su se vodile mnoge borbe u povijesti. Dok je ono danas sasvim mirni turski grad, kaj je čak prestao biti i turskom prijestolnicom, ovaj je sasvim obični zidar iz Matulja, kaj u znoju lica svoza zadradije kruh svoj.

Izgleda medutim da i u ovom našem Stambulu ima nesto turskoga, jer inače se ne bismo mogli zamisliti, kako bi mogao iz čista mira, da drugom svom rođaku zidaru dodaci cijelu i odnese mu jone nos.

Stvar se je odvijala tako: Ivan Stambul radio je kao zidar na jednoj kući.

ali gospodar čini se da nije bio baš pre-

vise zadovoljan njegovim radom, pa je pozvao u pomoć drugog jednog zidara, to je Antuna Mihelića i povjerio mu glavnu briž nad radom, dok je Stambul dobio sporedan posao.

To je Stambula uvrijedilo i razstavio u tolikoj mjeri, da je naščerka se na prozoru prvo kato dočarao nekoliko ječki riječi Miheliću, na kome mu medutim ovao ostao dužan.

Stambul nije ostao kad riječi, nego je pograbio jednu ciglu i bacio je u Mihelić postigavši spun pogodak: ravno u nos!

Konkurenčija je tisto završena. Mihelić je otisao u bolnicu, a Stambul su odveli karabinjeri.

UMRLA U VLAKU

Sveti Lovrec Pazen. — Marija Vošten

za Gašparata Poporata iz sela Vodenički kraj Svjetog Lovreća Pazenatičko je dugo je poboljšala, pa je poslednje vrijeme bila u bolnici v Trstu. Kako bolest nije kretala na bolje, ukucani su posli po nju, da je odveden kući, pa kaj je vise mora umrijeti nego barem umre in narucuju svojih. Sestra koja je posla po nju u bolnicu v Trst, spremila ju je u vik. Hteli su izći v Zminju, no kaj je bolesnici postajalo sve to gore, to ju sestra nije htjela iskratiti nego je prosljedila s njome dalje pa da će u puljsku bolnicu. Međutim je sirotici putem postajalo sve gore i kad je vlak došao do Galizjane, nesrečna je umrla u vlaku.

Kad je vlak ušao u puljsku stanicu došao je hlejčnik Dr. Poduje koji medutim nije mogao drugo nego da konstata smrt. I tako joj sirotici nije bilo sudjeleno da bude pokopana kod kuće u svom rodnom kraju, nego je pokopana

na zitom posejane površine.

Na Šestu avgusta 1940. — Italijanska

agencija poroča, da je počela v Trstu 120 tržaških delavcev v Nemčiji. Odpravljeno je vse do 15 delavcev, prišlo do nesreča

na ovinku blizu Gorice, ter da se je avtomobil prevrnil v 50 m globok prepad. Pri tem je bilo ubitih 5 oseb, ranjenih pa 12, med njimi tudi šolar v njegovem pomembni.

Podrobnosti kakor tudi šolar v imenu nesrečencev še niso znana.

NESREČA NA MORJU

Zaradi močne bure je prišlo na morju nedaleč od Rogoznice pri Omšu do hude nesreče, v kateri je naščerka smrť Gregor Jager, upokojeni višji rezidor, star 63 let, oo rodu iz Rojana pri Trstu. Jager je živel v Splitu. Že pred mesecem se je podal Jager v Mileninem spremstvu s svojo malino jadrnicu na križanje vzdolž jadranske obale. Pri Makarski je naenkrat začela razsajati močna burja.

Ladijo je ponoči prevrnilo in oba sta se nato krepko držala na valovih skoro do jutra, ko je Jager izginuo v globini. Mileno Avguštinovo so poznaje rešili.

KAZNOVANE ALEKARICE

Trst, avgusta 1940. — Kaznovane so bile sledeče alekarice, ker so prodatake slabo mietko brez predpisane odstotke maticobe: Ogrin Sabina iz Dekanom, Olaž Marija iz Lokev, Kerinac Alenka iz Marčič, Petelin Mariza iz Devina, Mavrhine, Bonac Antonija iz Šmarja nad Koprom, Furian Ana iz Černotov, Košanc Antonija iz Dekanov, Čak Milena v Milihalič Jožipina iz Doline, Kocjančič Marija iz Sv. Marije Mađaldene.

ZOPET NESREČA S STRELIVOM

Trst, avgusta 1940. — Velo težkem stanju so prepelali v tržaško bolnišnico 11-letnega šolarja Angela Rutaria iz Novega grada v Istri. Detek je imel streljivo rane na obrazu, prsih, zmetekano levo roko in ranjeno oko. Oče, ki ga je spremljal, je povedal, da se je njegov sin izrazil v nekem gozdu v bližini Novega grada, kjer je naščerko nešklopidoval projektil. Ker ni vedel za veliko nevarnost, je detek približil tolči po predmetu s kamenom, dokler ni nastala eksplozija. V bolnišnici so izjavili, da je le malo upanja, da bi detek ozdravil.

AVTOMOBILSKA NESREČA PRI GORICI

Gorica, avgusta 1940. — Uradna italijska agencija poroča, da le pri ponovljeni vožnji tovornega avtomobila, na katerem so vozili 15 delavcev, prišlo do nesreča na ovinku blizu Gorice, ter da se je avtomobil prevrnil v 50 m globok prepad. Pri tem je bilo ubitih 5 oseb, ranjenih pa 12, med njimi tudi šolar v njegovem pomembni. Podrobnosti kakor tudi šolar v imenu nesrečencev še niso znana.

TRŽAŠKI DELAVCI ODLISI V NEMCIJO

Trst, avgusta 1940. — Znamo le, da bo tudi letos Nemčija vzela na deli vec tisoč italijskih delavcev, kot se je to dogajalo že več zadnjih let. Zaradi se danje vojne pa primanjivje Nemčiji tudi industrijskih delavcev, ki jih je moralo postati na frontu. Da bi te nadoknadiila vse v neki meri, je pozvala italijske delavce v svoje tovarne. Tako bodo letos poleči, že pri vsakoletnih letnih poljodelskih delih bili italijski delavci zaposleni tudi v nemških industrijskih zavodih na frontu.

Prije viklji z italijskimi delavci so že pred nekaj tedni odlisli v rabi. Pred nekaj dnevi pa je odošlo iz Trsta 120 tržaških delavcev v Nemčijo. Odpravljeno so preko Vidina. To nedeljo pa so odpravljene nove skupine delavcev iz Trsta. Prav tako bodo odlisani tudi delavci iz raznih pokrajinskih mest.

NORME ZA PRIJAVA IMETJA, KI PRIPADA SOVRANZNIKU

Trst, avgusta 1940. — Prefektura je izdala v skladu s členi zakona, ki predvideva prijava imetja, denarja, blaca itd., pridobajajočega sovrzničnim državam ali njihovim državljanom, društvu itd. posebne prijavne tiskovine. V runjeni prijavi je treba navesti vse doljne naprav sovrznični državni, društveni, državni tiskovini. V belo prijavo tiskovino je treba prijaviti vse prenjevine in nepremičnine, vrednostne papirje, itd. ki pridobija sovrzničnim državam ali njihovim državljanom. Prijava mora biti narejena na štirih izvodih.

V ITALIJI SE ZAČNE ŠOLSKO LETO 15. OKTOBAR

Prosvetni minister je sporiočil, da se bo letos začel pouk na srednjih in ljudskih šolah 15. oktobra. Z letošnjim šolskim letom se uveljavlja tudi nova uredba o srednjih šolah.

IZVORI NAFTE V ALBANIJI

Na mnogih krajih v Albaniji nadaljujejo s sondiranjem terena ter postavljanjem stroyev za prodobivanje nafte, ker so ugotovili, da se je nafta pojavila na nekaterih krajih v zadosni količini. Največja sondiranja vršijo v bližini Berata, Elbasana, Dumreja in Potosi. Italijani domnevajo, da bodo sedanja nahajališča dajala 10 do 11 milijonov ton sirovega petroleja.

POSKUŠEVANJE SIREN

Vsa italijska mesta imajo zaradi napadov z zraka siren, da bi pravčasno obvestilo prebivalstvo. Ker se sirenje življensko važne, morajo na njih strogo paziti, da se ne pokvarijo. Zaradi tega jih je večkrat prezkušajo. Tako so sedaj izvajali preizkusi vsako nedeljo ob 10. uri zjutraj. Poskusi bodo odslej trajali 20 sekund in ne 10 sekund, ko prej oblasti so izdale v tem smislu obvestila, da se ne bi prebivalstvo

UBISTVO

ALBANSKOG IREDENTISTA

TALIJANSKO SLUŽBENO SAOPĆENJE

Agencija Stefanijavila (12. o. m.)
iz Tirane:

Albansko stanovništvo nalazi se pod dubokim utiskom strahovitog političkog zločina koji je izvršen na grčko-albanskoj granici. Albanski iredentist Daut Hodža mučki je ubijen na albanskem teritoriju, u blizini granice, u oblasti Camurija. Njegovo tijelo nadjenje je bez glave. Saznaje se, da su ubice grčki emisari koji su njegovu glavu ponijeli sobom u Grčku. Daut Hodža koji je bio učenjen od grčkih vlasti bio je prije stanovitog vremena primoran da prebjegne preko granice u Camuriju. Oblast Camurija nalaze se s obje strane grčko-albanske granice i proteže se od Jonskog mora pa do Preveze i provincije.

Agencija Stefanijavila je istog dana: Rimski nadležni krugovi potvrdile, da je vijet koju je proširila izvjesna strana propaganda i prema kojoj je došlo do sukoba u sjevernoj Albaniji na albansko-jugoslavenskoj granici, i da su talijanski oficiri, upućeni da umre svjet, bili ubijeni od pobunjenih Albanača, pored čiste fantazije.

PRED VANJSKOPOLITIČKIM ZAPLETAJEM?

Talijanski listovi oštro pišu povodom tega dogadjaja ističući, da to nije prvi incident koji se dogodio na albansko-grčkoj granici. Znajući su, pored ostalog opštrije izvještaj iz Tirane agencije Stefani, koja registrira talijanski albanski listovi, u kojima se upravljaju opomenе Grčkoj, neka povede računa o novom položaju.

Albanije, koja sjedinjena s Italijom traži da se ne samo okvirne prognoi Albanaca u Grčkoj nego s pravom očekuje, da će u skladu sa novim potrebama Evrope sve stvari biti stavljenе na svoje mjesto i tako ostvarene pravedne albanske revindikacije.

Zbog potpune slike o ovom nemilom incidentu donosimo grčko službeno saopćenje o ubistvu Dauta Hodže:

U tom saopćenju kaže se, da su od prilike prije dva mjeseca dva Albanci prešla u Grčku i da su prilikom preslušavanja privržani da su u jednoj tučnjavi ubili Dauta Hodžu. Grčka vlada je uapsila počinitelje zločinstva i odredila da se povede redoviti sudbeni postupak. Grčka agencija u svom saopćenju zatim tvrdi,

da je talijansko poslanstvo u Ateni 25. srpnja o. g. saopšto grčkom ministarstvu vanjskih poslova, da će albansko ministarstvo pravde u najkratčem roku uputiti zahtjev za izručenje ove dvojice zločinaca.

Zadržavajući dalje u zatoru spomenute Albance, grčke vlasti čekaju na taj zahtjev za izručenje pa prema tome postupaju. Prema tome, tvrdi atenska agencija, Dauta Hodžu nisu ubili nikakvi grčki emisari, već su ga ubili Albanci u tučnjavi. Isto tako atenska agencija najodluknije demantira vijesti, da je glava spomenutog Dauta Hodža donesena od sebe do sebe, i kaze da je ta kotač čista izmišljotina.

Tako atenski službeni izvještaj, kojno ističemo da su atenskim diplomatskim krugovima izvještaji, koji su stigli iz Italije i koji predbacuju Grčkoj, da je prekršila neutralnost u korist saveznika doveli do stanovništva, da pretežito neke akcije.

Radi toga se opaže uzmetrenje zbog konstatacije agencije Stefani, da će Talijani »preduhititi« svaki pokus Englesa da iskrcaju cete u Grčkoj, tim više što nema nikakvih znakova da postoji takva engleska namjera.

Daljnji razvoj dogadjaja zaslužuje najveću pozornost.

NAŠI POKOJNICKI

VЛАДИМИР ДЕКЛЕВА

Dne 8. t. m. ie umrl u Ljubljani naš rođak in znan sokolski delavec Vladimir Dekleva, rač. inspektor.

Ze kol deček je telovadil pri tržaščem Sokolu pod vodstvom bratov Nehronovićev. Vršak vodil pozicije dječki oddelek in narasci. Pa tudi dečko u ženski oddelek te nastopal pri vseh tedanjim pridružitvenim tržaščem Sokola. Bi te najboljši telovadec. Od leta 1905. do 1. 1910. je bil nacelnik tržaščega Sokola. Tekmovao je na vsesokolskem zletu u Pragi leta 1906. u ljubljanski vrsti. Leta 1907. pa je vodil u Zagreb lastno vrsto, ki se je povzpela na drugo mesto. Na njegovo pobudo se je vršil mjeseca junija 1. 1909. na Općinu pri Trstu prvi zlet primorskog Sokolova. Kj je propomogel do razvoja sokolstva ne samo u Trstu u okolini, temveć tudi po ostalim Primorskem. Vse tode je opravil le z nekaj sodelavci, ki se niso strašili ne truda in ne hojev. Ko so moralni prav za dravati ledino na sokolskem področju. Uspehe teh smotrnih naporov je pokazal zadnji nastop tržaške župe dne 12. julija leta 1914. na Općinu.

Po svetovni vojni se je preselil u Ljubljano i tu nadaljeval svoje sokolsko delo. Vodil je nekaj casu tudi telovadbo na Viču. Naj mu bo lahka zemljišča slovenska!

NA NAŠ POSLJEDNJI APEL

primili smo niz odgovora, koji pokazuju da naš poziv nije bio glas vapijeća u pustinji. No

JOŠ JE UVJEJK VELIKI BROJ ONIH

naših pretplatnika, za koje se opravdano nadamo, da će urediti svoj dug prema administraciji. Shvaćajući da našte teške prilike u kojima se nalazi i veliki broj naših pretplatnika, mi apeliramo na njih da nam posluju ako ne mogu cijelu zaostalu pretplatu

BAREM JEDAN DIO NA RAČUN.

Očekujem, da će i oni uvidjeti naš težak položaj i omogućiti nam tako da produljimo u našem radu.

Zar da danas dodje izlaženje lista u pitanje?

POLITIČKE BILJEŠKE

Italija i Jugoslavija

PISANJE BEOGRADSKIH LISTOVA

Poslednjih dana proširenje su u inozemstvu razne intrige o namjerama Italije. Na to se reagirali vodeći beogradski listovi značajnog vlastitca, koji se ožiru na važnost problema, koji se ujmao tretraju, prenosimo zbog informacije.

Tim povodom piše »Politika«.

U jednom dijelu strane štampe pojavile su izvjesne vijesti sa ciljem da pomute prijateljske odnose između Italije i Jugoslavije. U tim vijestima pridavane su talijanskoj politici na Balkanu, posebno prema Jugoslaviji, izvjesne namjere i ciljevi koji su u koliko ne bi bili u skladu sa politikom mira koju Italija sprovela već godinama prema balkanskim zemljama, a naročito ne u skladu sa politikom sankcionisanom beogradskim paktom od marta 1937. godine. Normalni razvoj prijateljskih jugoslavensko-talijanskih odnosa dobio je već često i u svakoj prilici, kad god je to bilo potrebno potvrditi sa interdvoravim talijanskim i jugoslavenskim mjestima, tako da sve vijesti mogu biti strategisane samo kao najbrzirne intriziranje onih stranih krugova, koji bi željeli da mir na Balkanu bude potreman i jugoslavensko-talijanski odnosi potvrđeni.

Naša diplomatska aktivnost je našla u Italiji uvijek na puno razumijevanje. Ona kaže način i posljedice 1. septembra 1939. godine, pa za način i danas. Italija ima povjerenja u nas, mi u nju. Mi smo to znali i onda kad je Italija bila neutralna u ovome ratu, zatim i onda kada je bila nezaraćena, kao i danas, kad je ona zaraćena. U raznim etapama svoje historije za poslednje četiri godine, Italija je u glavnome znala da u nama ima jednog lojalnog suseda i samog jednoga prijatelja; u raznim etapama svoje historije za to vrijeme ni smalo Italiji vidići također jednog prijateljskog suđenja, koji zajedno sa nama djeli brigu o Podunavlju i Balkanu, otokljujući zajednički naša name sve ono što bi tim oblastima moglo da uznemiri duhove ili da potreće veće povjerenja u mlitrovrene saradnje.

»Medijutim u talijanskom ministarstvu za narodnu kulturu, na konferenciji za strane novinarce, dato je 5. augusta o. g. obavještjene u kome se kaže da vlasti koje sri britanska propaganda, o nekom pozivu Jugoslavije na razgovore slično razgovorima u vremenima sa Rumunjskom, Bugarskom i Slovačkom u Salzburgu i Rumunjskim u Rimu, ne odgovaraju stvarnosti i da su neosnovane. Odnosi između Jugoslavije i Italije, kazan je ono prilikom — osnivanju se na posteočitim ugovorima, koje je postavio Mussolini u svom govoru od 10. juna 1940. godine, i oni se razvijaju normalno.

Pa o čemu se onda radi? Radi se o jednoj provodnoj spletici, čiji je cilj da se posile nepovjerenje, da se zamuti vedra atmosfera na Jadransku, da se zanagi vidik.

Rim je odgovorio na tu intriku odlučno i jasno. Stara riječ: Roma locuta, causa finita — naša je jednom više svoju potvrdila. Ali, pošto se već radi o Balkanu i o Jugoslaviji, red je da i mi kažemo da nasove intrige nisu mogle zbumiti i da nas nemačka neće ni zbumiti. Svišćes da Italija treba naše prijateljstvo, kao i neno name, upoznati sa izjavama Ducea i grofa Ciana — koje su definisale to prijateljstvo tako precizno da nam je svaka njihova riječ urezana u pameti — mi vidimo oprečnost tih intriga sa stvarnošću i uvidimo koliko je malo veće izmedju želja da se naruši balkanski mir i realnog jugoslavensko-talijanskog interesa da se on održi.

Zato bi se moglo reći da ničije i nikakve intrige ne mogu izmijeniti jugoslavenski stav. Jugoslavija zato ne prida nikakav značaj tim intrigama i ona ih odbija sa onom istom indignacijom, sa kojom je to učinila i Štampa susjedne i prijateljske Italije.

»Samouprava, glavni organ JZR, pod naslovom »Italija, Jugoslavija i Balkan«, piše ovo:

»Italiji i Jugoslaviji ne razdvajaju i ne treba razdvajati ništa, jer je njihov odnos jasan i postavljen na odličnim osnovama jednog u više maha prokušanog prijateljstva. S ove i s one strane Jadrana te je već potvrđeno istina i primjenu dobiti.

Dalje list veli, da se u jednom dijelu štampe jedne zaraćene države pisalo, da Italija nije iskren prijatelj Jugoslavije, te da je talijanska javnost na to oštro reagirala i demantirala te intrige. Zatim se nastavljaju:

»S pravom su se Talijani orzadili od ovih intriga strane štampe, a mi smo im na tome zahvalni. Za nas je pisanje talijanske štampe dokaz više, da nismo u zabludi. Uz to ono je za nas umireno. Jamstvo više sa talijanske strane. Za nas je činjenica, da s Italijom živimo u prijateljstvu, naši demanti onih intriksantskih vlasti, kole počinjavaju osporiti to činjenicu. Smatramo, da tu stvarnost ne mogu oboriti nikakve izuzimanje, da se sa cijelim Balkonom

i Podunavljem iz rata, mi smo zadovoljni što znamo, da Njemačka i Italija žele red u privredi svih država, obuhvaćenih gornjim nazivima, sigurni, da se ne varamo u nadi na dobar ishod. Zato ćemo realistički produžiti i utvrditi privredne i političke odnose sa Njemačkom i Italijom, ne obazrući se ni na kakve intrige, ma sa koje strane one dolaze.

Te su članke beogradskih listova oblaženi istodobno, premijel u glavnim izvrdima gotovo svih listova u Jugoslaviju, a ovo je pisanje registriralo i vanjska štampa, poslance talijanski i njemački listovi. Rimski dopisnik »Politika« Javio je svome listu ovu kraću vijest o dojmu tih članaka u Rimu.

U 10. avgusta, »Talijanski listovi« — veli »Politika« — obavljaju izvode iz jugoslovenske štampe koja se bavi talijansko-jugoslavenskim odnosima. Naročito pažnja ukazuje se članiku »Politike«, u kome se prigovara izvesnoj stampi da netakniv vesticima i informacijama pokušava da poremeti prijateljske odnose između Italije i Jugoslavije. Te vesti obigledno pokazuju da još uvek postoje strane akcije kojima je cilj da poremete mir na Balkan i pomute odnose između Italije i Jugoslavije.

ODLIKOVANJE NJEMACKIH I TALIJANSKIH NOVINARA

Nedavno su u Beogradu odlikovana četiri njemačke i tri talijanske novinare. To su Josef Hribovsek-Berg, novinski savjetnik njemačkog poslanstva u Beogradu, koji je odlikovan ordenom Bljedoga orla V. stepena; Dr. Walter Gruber, dopisnik DNB (njemačkog novinskog ureda), Otar Mert, dopisnik »Münchner Neueste Nachrichten« i Ernest Ferdinand Gruber, dopisnik lista »Deutsche Allgemeine Zeitung« i »Kölische Zeitung«, koji su dobili orden Sr. Save III. reda. Od talijanskih novinara odlikovani su Corrado Sofia, izvjestitelj agencije Stefani i lista »Popolo d'Italia«, koji je dobio orden Bljedoga orla, V. stepen; Alfio Russo, dopisnik »Stampa«, orden Jugoslavenske krunе III. reda, i Gino Tomaiuoli, dopisnik »Gloria« d'Italia i »Piccola« orden Sve. Save III. reda.

PRAVNA IN UPRAWNA PREUREĐITEV V GENERALNI GUBERNIJI POLJSKI

Julijski zvezek mesečnika »Nation und Staat«, je objavljuje obširne članek o novi pravni in upravni urediti poljskega ozemlja, ki je postal pod nemško vladivo. Poljska generalna gubernija je bila ustvarjena, kakor trdi ta vir, po zeli, da bi se popolnoma ločil nemški narodni element od poljskega. Zato je Hitler dočolil na bo w ozemlje namejeno Poljakom.

Poljska generalna gubernija obsegala 110.000 kvadratnih kilometrov in štirljajst in pol milijona prebivalcev. Toda niso samo Poljaki, temveč med njimi je okoli dva milijuna Židov, razen tega je vsega ne vključi v nemško državno edinicno.

Nemci imajo na tem ozemlju svoja posebna sodišča in svoje posebno pravo, različno od poljskega. Prav tako se smeti nemški otroci vzajmajti samo v nemških šolah. Poročilo pravi, da je poljsko solstvo sedaj bolje nego leta 1930. in v dokaz tega navaja stevilo poljskih soli v Varšavi. Omenjajo se da seveda samo ljudske šole nekateri strokovne, če da teh potrebuje poljsko prebivalstvo, medtem ko je bila prej tendenca poslati vse otroke v gimnazije. Poljskih srednjih šol pa tem članku v »Nation und Staat« očitno ni več.

Za Zide, ki se ostali v guberniji, se je uvedel poseben red, ki jih loči od ostalih prebivalstva, zlasti nasproti nemškemu prebivalstvu.

Posebno važnost pripisuje odredbam, ki jih jamčijo Nemcem izredno staljice v poljski guberniji. Oni imajo svoje posebne osobne izkaznice, različne od poljskih. Principelevačen utegne biti kriterij, po katerem se dolča narodna pripadnost na Poljskem. Pradnik nemškega naroda se smatra vsaka oseba, ki nima nemškega državljanstva, ako se priznava za člana nemškega naroda in potrebuje svoje priznanje s pokolenjem, jezikom, zadržanjem, vzgojo ali z drugim tehnitskim razlogom. Dopolju se tedaj neka mešanica objektivnih znakov.

Za varstvo političnih in socijalnih pravic nemških rojaka v guberniji na podlagi nacionalno-socijalističnega svenovnega nazorata se je z odredbo od 19. aprila t. l. ustavovala »Skupnost nemških rojakov« (Volksdeutsche Gemeinschaft). Pogoj za sprejem v to skupnost je nemška izkaznica, vendar ne postane vsak imetieli te karte že avtomatično član skupnosti, temveč mora za sprejem še zaprositi.

ITALIJANSKO-RUMUNSKO DRUŠTVO ZA ŽELEZNICE

Pred predsedništvom italijanskoga senatorka Pietra Purcellijia je bilo ustanovljeno italijansko-rumunsko društvo za gradnjo železnic in cest v Rumuniji. Društvo bo začelo takoj s cestnimi deli na trasi Aleksandrija-Krajova.

SMRT V AMERIKI

V Clevelandu je umrla u starosti 48 let Roža Fon, rođena v Drežnici pri Kobardu. Umrla je 8. maja.

MANJINSKI PREGLED**Njemački i talijanski jezik na srednjim školama u Jugoslaviji****Izjava pomoćnika ministra prosvjete novinarima**

Pomoćnik ministra prosvjete Boško Bogdanović dao je novinarima izjavu o stanovitom promjenama u učenju živiljih jezika u našim školama.

Obzirom na kulturne i ekonomiske veze između naše zemlje i Njemačke ministar prosvjete odlučio je, da se te veze još i pojačaju.

učenjem njemačkog jezika u većoj mjeri nego što je to bilo dosada na našim školama.

Iz tih razloga učit će se njemački jezik u klasičnim gimnazijama, realkama, učiteljskim i gradjanskim školama u onoj mjeri, u kojoj se dosada učio francuski jezik. Prema tome nastava njemačkog jezika uvela bi se u novoj školskoj godini u spomenutim školama od prvi razreda i provela bi se postepeno svake godine i kroz ostale razrede.

Isto tako obzirom na sve tjesnije privredne i kulturne veze naše zemlje i Italije ministar prosvjete je odlučio, da se

talijanski jezik uvede kao obavezan predmet umjesto francuskog i to za sada obzirom na nedovoljan broj nastavnika po jednoj muškoj i ženskoj realnoj gimnaziji u Beogradu i Ljubljani, po jednoj u Mariboru, Celju, Novom Sadu, Kragujevcu, Skoplju, Sarajevu i Kotoru. Osim toga imajući u vidu veliku potrebu za znanjem talijanskog jezika, ministar je odlučio da se otvore tečajevi talijanskog jezika i u drugim gimnazijama, čiju bi organizacija provela svaka banska uprava na svojem teritoriju.

DOJAM U ITALIJI

Talijanska štampa se zadovoljstvom bijeći odluku ministra da Korošca o uvajdaju talijanskog jezika mjesto francuskoga u srednjim školama u Jugoslaviji. Talijanski listovi ističu, da je već u tom pogledu cimila pripreme prije stanovitog vremena, imajući u vidu tijesne političke, gospodarske i kulturne odnose između Jugoslavije i Italije.

STANOVISTE BANSKE VLASTI BANOVINE HRVATSKE

Povodom odluke ministra prosvjete da Korošca o učenju njemačkog i talijanskog jezika u srednjim školama, Banska Vlast banovine Hrvatske doniće će sama za svoje potrebe potrebne odredbe. Zagrebački su dnevnički ovako formulisali njenje stanoviste:

Banska vlast već prije ministarstva prosvjete pozabavila se pitanjem uvajanja njemačkog i talijanskog jezika na srednjim školama, čime se zapravo u banovini Hrvatskoj stvarno ne uvodi ništa novo, nego se samo vraća na star sistem koji je i prije postojao u našim krajevinama, gdje se, kako je poznato, kao glavni strani živ jezik na gimnazijama učio njemački, a u Dalmaciji talijanski jezik (s iznimkom velike gimnazije na Sušaku, na nautici u Bakru i na gimnaziji u Senju, gdje je njemački jezik bio obilježan od I do VIII razreda).

Odjel Banske Vlasti za prosvjetu pričuva reformu naših škola uopće prema idejama nauke braće Radića kao i prema životnim potrebama naših kra-

jeva, pa je u vezi s tim među ostalim predviđeno i uvođenje njemačkog odnosno talijanskog jezika u banovinske srednje škole.

Banska vlast pokazala je uostalom i do sada puno razumijevanje za potrebe naštave, pa je zato i odobrila osnivanje odsjeka s njemačkim jezikom u pučkim školama u mjestima s njemačkim pučanstvom, stoeći pri tom na poznatom pedagoškom načelu, da dijeca pokazuju najveći uspjeh u onim školama, u kojima se predaje na materinski jezik. Banska vlast medutim nije stala na tome nego je pošla i dalje, pa zato proučava pitanje osnivanja jedne njemačke gimnazije u Zagrebu. Kao što ne postoji zapreka za ostvarenje ove namisli, isto tako ne postoje nikakve smetnje da svoje škole ne bi dobiti i druge narodnosti, pa se tako, na primjer, u Zagrebu osniva madžarska pučka škola koja će već jesen početi s radom.

od 25.000 dinara, od banske uprave Dunavske banovine, kamo je selo pridalo da bude osnivanja Banovine Hrvatske 10.000 dinara a sada je u Banovine Hrvatske odobrio priponoč od 40.000 dinara te je tako materialna strana za gradnju osigurana.

INTERNIRANI ITALIJANI IN FRANCII IZPUŠĆENI

Izpušćeni so bili iz koncentracijskog tabriša iz St. Cipriena italijski državljani. Ti se su u kneževini Monako udežili zahvalne službe božje o prilici zmage italijskega oružja in zaradi svoje izpuštanje iz ujetništva. Pri službi božji je bil navozec tudi italijski konzul in več članov za premijere. Po službi božji je skupina Francozov vzemirjal Italijane. Policia sploh ni posredovala. Še potem, ko sta dva člana komisije za premijere skupaj z italijskim konzulom izrazila svoje mnenje o demonstranti, so Francizi prenehali vzemirjati Italijane. Pametnemu vedenju Italijanov je treba pripisati, da ni prišlo do međusobnih sprođadov pravi poročilo.

U ZAGREBU SE OTVARA NOVA MADŽARSKA PUČKA ŠKOLA

Budimpeštački listovi donijeli su iz Budimpešte ovu vijest:

Madžarska kulturna zajednica za banovinu Hrvatsku održala je u nedjelju poslike podne u Zagrebu konferenciju madžarskih roditelja, na kojoj je raspravljano o pojedinačnim pitanjima obizora na novu madžarsku pučku školu koja se ove jeseni otvara u Zagrebu u vezi s uredbom Banske Vlasti, kojom je omogućeno otvaranje madžarskih škola u Banovini Hrvatskoj.

RUSINI U SLAVONIJI GRADE ŠKOLE

Jutarnji list donosi iz Vinkovaca: Agilni Rusini u selu Bikici dolu, nedaleko Šida koji su inače redom vrlo dobrski pristaše Hrvatske seljačke stranke proveli su akciju, da se unijehovom selu podigne neophodno potrebna pučka škola. Sami mještani ispeči će 100.000 kuna opere, dat će besplatni podvor i obične radnike. Sačinom akcijom dobili su 10.000 dinara, od ministarstva prosvjete dobili su priponoc

obzižniji češki, kazališni kritik. Sujet Korabija Jokojasata zanimljiv je. Na francuskoj trgovackoj ladiji, na kojoj su i kazališni, putuju lijepe i bogata djelova. Vodja tih kazališnika spremu biti.

Pojave, u kojima biju bio ljubav i ljepote, su zbog svoje dramatičnosti, snage i neodolive strasti. I dijalozi su mi snažni i dinamični, a lice živa.

Majka J. R. Boles-a je pričala,

kako je autora duboko i teško ranila nepravednost poznatog praskog kritika. Hto je, da se ubije, da ga nestane, kada su ljudi tako naopak. I izvršilo bi — veli — svoju nakanu, da nije bilo mačinlih utješljivih riječi.

I da dade odšuka svom jadu, napisao je vrlo znacajnu novelu o G. Verdi-u

Nedavno je tu priopovijest objavilo Če-

ška Slovo sa crtežima slikara K. Permana.

J. R. Boles priča kako su godine 1847. Talijani odustavljeno primili prvu operu Verdia: »Oberto ili grof San Bonifacio«. Milanska opera ne pamti takav triumf. Ali nakon naglog uspona slijedio je nenadan pad. Intenzivno je sklopio ugovor, u kojemu se je Verdi obvezao, da će za buduću sezonu napisati komičnu operu: »La zanà i Stanislava«.

Darovi su se na njemu planak, i

tim uvele visje skodo, nego li koristio.

Zavidni drugovi osuđujeli su mu

siguran uspjeh. Oborili su se na njega i razinjeli ga na svoja ostra pera. Toj

hajci se nije pridružio J. Vodak, naj-

bolji od crnih ospica. I diecu mu obolise

od iste zaraze. Za nepuna dva mjeseca,

KULTURNA KRONIKA**HRVATSKI DNEVNICKO BIVSEM SLOVENSKOM KAZALISTU U TRSTU**

Hrvatski dnevnik donio je prošlih dana u svojoj kulturnoj rubriči bilješku o slovenskom kazalištu u Trstu.

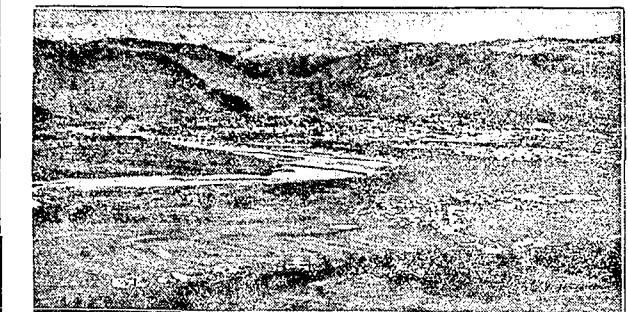
Dne 13. srpnja o. g. navršilo je, — veli »Hrvatski dnevnik« — dvadeset godina, što je u Trstu izgorio. Narodni dom gdje je davalo prečuvate Slovensko narodno kazalište. Bišlo je ljepe i prostrana palaća sagradjena g. 1904. u način dječju dijelu grada. Prvu kazališnu sezonu otvorio je glumac Anton Verovšek, koji je oko sebe okupio skupinu idealnih drugova, koji će kazališnom umjetničkom prosvjetiti Slovence u Istri. Nakon Verovšekove preuzete je vodstvo kazališta glumac Gusti Danilović, koji je pokusio i s operom. Tada je trščanski slovensko kazalište pozvalo na gostovanje privatke hrvatske opere, a u dramskom trupu bilo je svake sezone angažirano i dosta Hrvata. Na početku svjetskoga rata kazalište je prestalo raditi, a nastavljala se radom istom pred samu propast monarhije. Tada ga je organizirao glumac Milan Štrbinsek, koji je veliki postovalac umjetnosti Ivana Cankara, pa je izveo ciklus njegovog drama. Nakon Štrbinškevca, odlaska preuzeo je upravu glumac Emil Kralj, ali ubrzo kada se pripremalo za rad u sezoni 1920-21. požar je uništio zgradu Narodnog doma.

HRVATSKA STUDIJA O IGU GRUDNU

V 8. zvezku »Hrvatske revije« je objavljen hrvatski pesnički sprijevoda knjige Ivo Kožaričan literarno studiju »O poeziji Iga Grudnega«. Pisac prikazuje Grudnov pesnički razvoj od erotske poezije, kakor se je zrostila u knjigu »Narcise«, preko »Primorskog pesničkog« do »Dvanajste ure«.

O teži zbirki Kožaričan piše: »Dvanajsta ure« je »v najboljšem smislu besede poezija naših dne, ne glede na stare motive, ki se oglašajo v njej. Z njo je Gruden stopil v prve vrste sodobne slovenske lirike, ki je pri nas Hrvati tako malo znana.«

Najmočnejša in najglorija pesem v tej knjigi pa je po Kožaričanovi sobi »Balada naših dne«. V njej je Gruden najbolj polno izrazil sebe in z majevico groznošči občutil strah in trepet intelektualca, prijednika malega naroda v sodobni evropski blazinci in klavnicu. »Celočna zbirka predstavlja določen, zaokrožen pogled na svet, obravna s časom, hrabro in pošteno analizo.«

GORICA

Vratio se je kući sam. Svim se njezinoj prijateljima i štovateljima izgubio trag. Ni jedan se nije našao, da mu kaže nekoliko riječi utjeche. Ostao je sam samcat sa svojim jadom, sumnjam na salomonjen vjeron u ljudsku pravednost, a što je još gore se pribitjenim prezirom prema sebi. Posumnjac je u svoj talent i da je za nedugo nadjačao i tu sumnju i stvorio »Nabukodonozora«, njije priča slučaj, već dokaz visi, da su veliki umjetnici nad sve ljudi nesložljivi.

U najtragičnijem trenutku uskljuknuo je neusporedivi Beethoven: moraš Eto, to je najskrenja i najsljedišnja ispunjavaš J. R. Boles-a. Tudim jadom je pokusivao užati vlastiti jad. I da sama sebe osokoli: »Snaga snažnija nam priča, kako je nakon poraza Verda čekala velika pobjeda. Sliedila je premijera Nabukodonozora u kojoj je po prvi put objeknula pjesma Slobodi, zapravo himna na tadašnje nesložljive, neujedinjene, raspravljene Italije. I tako je Verdi uskrnsuo iz mrtvih.

Hoce li i naš zaboravljeni, prerano smirenij J. R. Boles?

Hoće li naši propasti smilovati mu se klob?

Hoće li tražiti svjetlosti da pane na njevog erođ?

Ali će budoči busenje i trava pokriti rov i nestat će drago slječanje kao što nestaje zoj?..

(Obzor)

Božo Lovrić

LEP KONCERT V METNEM ZAVETIŠU V LJUBLJANI

Ljubljana, avgusta 1940 — Dne 11. t. m. ie u mestnem zavetišu za onemogle v Janjičevi ulici priredio delavsko nevsko in podporno društvo »Tabor« poseben koncert. Lena je bila ta cesta ki je izričala velik socialni čut, ki ga ima društvo. Koncert se je udežil zastavni Spored je obsegal narodne pesmi, ki ih je zbor pod vodstvom dirigenta Gučka odplet tako, da je canil poslušal. Nobeno okno ni ostalo suho. To lepo dejanje »Tabora«, ki se je spomnil siromasniji ljudi v mestnem zavetišču zaslužno polno priznanje in nohalno.

PRIZNANJE NAŠEM ROJKU

Za dopisnega člana »Slavianske zdrževstva« v Sofiji je bil imenovan v priznanje prizadevanj za blženje Bolgarov in Jugoslovom naš rojak u zunanjopolitični urednik ljubljanskega »Jutra« e dr. Branislav Vrčon.

PREKRŠLICI ODREDB ZA ZATEMNEVE PRED SODISCSEM.

Kakor smo že večkrat omenili, italijske oblasti zelo strogo izvajajo ukrepe glede na zatemnive naselje. Posebno pa so te odredbe stroge v mestih. Tako so listi že večkrat prinesli se znamen oseb, ki so bile kaznovane zaradi teh prestopov. Se da je trški »Piccolo« prinesel seznam 49 oseb, ki so vse bile kaznovane vsaka na 300 lit denarje kaznivo.

PROIZVODNJA SLADKORJA V ITALIJI

V kampaniji 1940-41 so italijske tovarne sladkorja obvezane proizvoditi iz sladkorje pese 4.450.000 storov sladkorja. Iz ostalega bodo napravili alkohol.

SOFERJEV PADEC

Trst, avgusta 1940. — Pri nalačanju počilista na avto se je težja ponesrečil šoper Just Godina iz Komna, star 39 let. Zaradi prevelike teže načinjenega predmeta se je Godini spodrsnilo, tako da je padał z avtomobila in se težko ranil. Ima pretresene možgane in številne rane na udih. Njegovo stanje je precej nevarno.

KAZNOVANI MLEKARJI

Trst, avgusta 1940. — Sodilče v Buzetu je kaznovalo mlekarje Pavetiča Antonia, Ugrina Ivana, Kuessa Antona, Krizmanca Ivana in Ugrina Franca, ker so konec maja prodajali v Buzetu mleko pomešano z vodo. Njihovo kriyivo je dognal kemijski laboratorij v Puli. Kaznovani so bili z denarno kaznijo vsak po 130 lit.